

Следует отметить, что возможность взыскания процентов за пользование чужими денежными средствами в общеисковом порядке с момента вступления решения суда в законную силу предусмотрена и белорусским законодательством.

В проекте постановления Пленума Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь "О практике применения норм Гражданского кодекса Республики Беларусь о процентах за пользование чужими денежными средствами" была отражена позиция, которая свидетельствует о праве кредитора на начисление процентов на сумму убытков при просрочке ее уплаты должником на основании п. 1 ст. 366 ГК Республики Беларусь с момента причинения вреда.

На наш взгляд, есть основания не согласиться с таким подходом, так как в момент причинения вреда причинитель вреда может быть не согласен с его размером или размер вреда может быть вообще не определен.

При просрочке возмещения убытков путем уплаты должником денежной компенсации кредитор вправе требовать начисления процентов, установленных п. 1 ст. 366 ГК. Момент, с которого начисляются проценты, определяется соглашением сторон или датой вступления решения суда в законную силу, если иное не установлено законодательством.

О. Лобода,

студентка 3 курсу юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету

ПРАВОВА ОХОРОНА КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ

Кожна людини має право на захист її моральних і матеріальних інтересів, що є результатом наукових, літературних або художніх праць, автором яких вона є.

Загальна декларація прав людини, стаття 27

Світовий досвід доводить, що для досягнення високого рівня соціально-економічного розвитку кожна держава потребує добре налагодженої системи охорони права інтелектуальної власності.

В Україні створена нормативно-правова база, що в цілому забезпечує охорону прав на об'єкти інтелектуальної власності та відповідає вимогам міжнародних документів. Правовідносини у цій сфері регулюються окремими положеннями Конституції України, Цивільного, Кримінального, Митного кодексів, Кодексом про адміністративні правопорушення. Діють спеціальні закони про охорону інтелектуальної власності та міжнародні договори.

Відомо, що з травня 1998 року Україна внесена до переліку країн, де обіг контрафактної продукції набув загрозливих масштабів. Особливе занепокоєння викликають розміри порушення авторського права і суміжних прав.

За опитуванням експертів, проведеним Центром економічного та політичного дослідження ім. О. Розумкова найгострішою проблемою є захист комп'ютерних програм і баз даних в Україні (65,3% порушень).

Згідно з Законом України "Про авторське право і суміжні права" від 23 грудня 1993, в новій редакції від 11 липня 2001 року, комп'ютерна програма визначена як "набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи в будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, яку читає машина, і які приводять її у дію для досягнення певної мети або результату". Розглядаючи текст літературного твору, можна зробити висновок, що це також послідовність символів, слів, цифр, які реалізують певну лінію, зміст твору. Результатом такої спорідненості є той факт, що комп'ютерні програми охороняються як літературні твори згідно з Бернською конвенцією про охорону літературних і художніх творів (Паризький акт від 24 липня 1971, зі змінами від 2 жовтня 1979 року).

Законодавство України у сфері захисту об'єктів інтелектуальної власності, а саме комп'ютерних програм, умовно можна поділити на такі блоки:

- міжнародні угоди, ратифіковані Верховною Радою України, які є частиною національного законодавства (Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів);
- спеціальне законодавство в області охорони інтелектуальної власності (Закон України "Про авторське право і суміжні права", Закон України "Про захист від недобросовісної конкуренції" тощо);
- загальне законодавство (Цивільний, Кримінальний, Митний кодекси України та інші нормативно-правові акти).

Щодо міжнародної охорони комп'ютерних програм, то важливими є положення Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризький акт від 24 липня 1971, зі змінами від 2 жовтня 1979 року).

Стаття 3 Конвенції містить наступне:

"1. Охорона, передбачена цією Конвенцією, застосовується:

- до авторів, які є громадянами однієї з країн Союзу, щодо їх творів, як випущених у світ, так і не випущених у світ;
- до авторів, які не є громадянами однієї з країн Союзу, щодо їх творів випущених у світ вперше в одній із цих країн.

2. Автори, які не є громадянами однієї з країн Союзу, але мають своє звичайне місце проживання в одній із таких країн, прирівнюються для цілей цієї конвенції до громадян цієї країни".

Отже, Бернська конвенція надає національний режим охорони творам іноземних авторів, тобто іноземець повністю прирівнюється у своїх правах до громадян країни, в якій він ставить вимогу про захист свого права.

Україна приєдналася до Бернської конвенції 31 травня 1995 року.

Необхідно зазначити ще один важливий документ у сфері захисту прав інтелектуальної власності. Це Угода з торгових аспектів прав інтелектуальної власності (ТРИПС), яка встановлює межі запобігання порушенню будь-якого права інтелектуальної власності. Так, у статті 50 Угоди йдеться про необхідність прийняття тимчасових меж без заслуховування протилежної сторони, коли існує загроза знищення слідів правопорушення. Головна вимога Угоди ТРИПС – це швидкість та ефективність усіх заходів. Особливо це стосується власників комп'ютерних програм під час пошуку, виявлення і арешту незаконних копій і засобів їх вироблення на території порушника. Існує загроза того, що коли потенціального порушника викличуть до суду усі докази будуть знищені.

Аналіз спеціального та загального законодавства у сфері охорони інтелектуальної власності вказує на існування великої кількості норм, які передбачають захист прав на об'єкти інтелектуальної власності та відповідальність за їх порушення. Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 23 грудня 1993, в новій редакції від 11 липня 2001 року, проголошує, що комп'ютерні програми є об'єктами права інтелектуальної власності і охороняються як літературні твори. Закон забезпечує захист об'єктів інтелектуальної власності у кримінальному, адміністративному та цивільному порядку.

Згідно статті 176 Кримінального кодексу України "незаконне відтворення, розповсюдження творів науки, літератури, мистецтва, комп'ютерних програм і баз даних... караються штрафом від 100 до 400 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років з конфіскацією всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних..."

Захист авторського права у адміністративному порядку здійснюється шляхом подачі автора заяви до Міністерства культури та інших міністерств і відомств, або до Державного департаменту інтелектуальної власності.

Важливе значення має цивільно-правовий порядок захисту об'єктів інтелектуальної власності. Доцільно було б звернутися до проекту Цивільного кодексу України, Книги четвертої "Право інтелектуальної власності".

Так, згідно з статтею 442 частини 2 проекту Цивільного кодексу України "захист порушених майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності здійснюється шляхом їхнього визнання, відновлення положення, що існувало до порушення прав, припинення дій, що порушують права чи створюють погрозу їх порушення, відшкодування збитків, та іншими засобами".

Проблема охорони об'єктів права інтелектуальної власності потребує прийняття певних заходів з боку держави. Важливою подією стало затвердження Програми розвитку державної системи охорони інтелектуальної власності в Україні на 2001-2004 роки. В Програмі визначені напрями розвитку державної системи охорони інтелектуальної власності:

- вдосконалення нормативно-правової бази;
- забезпечення ефективного захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності;
- розвиток міжнародного співробітництва;
- стимулювання і державна підтримка створення і використання об'єктів інтелектуальної власності тощо.

Реалізація зазначеної Програми дозволить забезпечити охорону прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні на рівні розвинутих країн, сприятиме виконанню Україною міжнародних зобов'язань у сфері охорони авторських і суміжних прав.

Література

1. Дроб'язко П. *Щодо відповідальності законодавства України статті 18 Бернської конвенції // Право України. - №9. - 2001.*
2. Жаров В.О., Горнісевич А.М. *Книга четверта Цивільного кодексу України "Право інтелектуальної власності" // Інтелектуальна власність. - №9. - 2000.*
3. *Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2000 року. - К.: А.С.К., 2001.*
4. *Програма розвитку державної системи охорони інтелектуальної власності в Україні на 2001-2004 роки // Інтелектуальна власність. - №12. - 2000.*
5. Тимофеев Л. *О правовой охране компьютерных программ и баз данных // Интеллектуальная собственность. - №9. - 2000.*

В.Луцки,

*студент III курсу юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка*

УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРІВ В МЕРЕЖІ INTERNET

Швидкий прогрес людства призвів до того, що право змушено втручатись в регулювання не тільки матеріального, але й віртуального простору. Глобальна інформатизація призвела до того, що договори тепер укладаються не тільки на папері, але й в електронній формі. Основним способом укладання договорів в Інтернеті є електронний обмін даними. Перш ніж говорити про укладення договорів варто визначити, що розуміється під електронним обміном даними (ЕОД). Відповідно до п. в ст. 2 Типового закону ЮНСІТРАЛ "про електронну торгівлю", ЕОД - електронна передача з одного комп'ютера на інший інформації з використанням погодженого стандарту структуризації інформації.

У відповідності з існуючою практикою можна говорити про те, що існують наступні способи укладення договорів за допомогою ЕОД:

1. Для укладення договору оферент розміщає публічну оферту на сервері, підключеному до мережі Інтернет. Будь-яка особа, що бажає укласти такий договір на запропонованих умовах, акцептує оферту шляхом заповнення форми договору і підписання. Якщо предметом договору є послуги, майнові чи немайнові блага, що мають еротичний зміст, то оферент попереджає, що договір буде укладений тільки з особами, що досягли 18 років.

2. Після переговорів сторони підписують договір за допомогою ЕОД. При цьому договір існує тільки у виді запису на комп'ютері. У даному випадку сторони, як правило, користуються для підписання договору електронним підписом чи його функціональними еквівалентами.

3. Користувачі спеціалізованої інформаційної мережі укладають між собою договори відповідно до правил, встановлених власником даної мережі. Прикладом є договори на ринку короткострокових міжбанківських кредитів, що укладаються через електронну систему "Reuter Dealing", власником якої є компанія "Reuter Limited". Документ, що містить необхідні умови такої угоди і підтверджуючий факт її укладення включає загальноприйняті в системі "Reuter Dealing" скорочення, а також неофіційний діалог між дилерами.

Основними проблемами, що виникають при укладенні договорів за допомогою ЕОД є:

а) складність визначення місця укладення договору. Це питання виникає не тільки тоді коли контрагенти є резидентами різних держав. Адже оферент може розмістити оферту не тільки на сервері, що знаходиться на території держави, резидентом якого він є, але і на сервері, що розташований у будь-якій точці земної кулі, підключеній до мережі Інтернет. Акцептант може відправити акцепт із портативного комп'ютера знаходячись у дорозі (з борта літака, морського судна).

б) доказуваність факту укладення договору, збереженість і незмінність даних, що містяться в договорі. Неприпустимо, щоб факт укладення договору заперечувався правозастосовчими органами лише на тій підставі, що він являє собою комп'ютерний запис даних. При визначенні наявності договору крім інших можуть враховуватися наступні фактори: складність устаткування, використовуюваного кожною з сторін; характер їхньої комерційної діяльності; частота комерційних угод, що укладаються між даними сторонами; вид і обсяг угоди; вимоги до підпису в конкретній правовій системі; можливості систем зв'язку і т.п.

в) конфіденційність даних, що містяться в договорі. Організації які є власниками інформаційної мережі повинні встановлювати стандарти безпеки, яких сторони повинні дотримуватись.

Зовнішньоторговельні договори, що укладаються в Інтернеті можна підрозділити на два види:

1. Договори, що укладаються за допомогою Інтернету як засобу зв'язку, тобто як аналога факсу і т.п.
2. Договори, що укладаються в Інтернеті як правовому просторі.

Нас цікавить другий вид договорів. Укладення таких договорів в Інтернеті характеризується рядом особливостей.